

Den sidste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 131:

Forslag til folketingsbeslutning om videregående uddannelser i tyndt befolkede egne af landet og om oprettelse af samfundsvidenskabelige bacheloruddannelser ved Sydjysk Universitetscenter.

Af Kjeld Rahbæk Møller (SF) og Ulla Tørnæs (V) m.fl.

(Fremsat 7/5 96).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Forslaget til folketingsbeslutning fra forslagsstillerne hr. Kjeld Rahbæk Møller, hr. Aage Frandsen, fru Ulla Tørnæs og fru Hanne Severinsen opfordrer mig til at nedsætte et udvalg, der skal analysere mulighederne for en bedre koordinering af de videregående uddannelsesinstitutioner i tyndt befolkede egne af landet med henblik på en bedre ressourcudnyttelse og derudover at undersøge barriererne for lettere meritoverførsel med henblik på at opnå et mere smidigt uddannelsessystem og endelig at optage forhandlinger med Sydjysk Universitetscenter om oprettelse af et antal bacheloruddannelser inden for det samfundsvidenskabelige område.

Målet med forslaget er bl.a. at sikre alle egne af landet en bedre betjening med uddannelsespladser og en bedre forsyning med færdiguddannede.

Forslagsstillerne mener, at det kan ske ved en sammenlægning eller i hvert fald en bedre koordinering mellem uddannelsesinstitutionerne i de egne af landet, hvor der ikke findes universiteter, samt ved at give Sydjysk Universitetscenter lov til at uddanne bachelorer inden for samfundsvidenskab.

Desuden skal øget fleksibilitet i meritsspørgsmål sikres ved, at det foreslåede udvalg sammen med institutionerne skal gennemgå de barrierer, der er for meritoverførsel fra én uddannelsesinstitution til en anden.

Jeg vil gerne her til indledning konstatere, at fleksibilitet og sammenhæng i uddannelsessystemet også står højt på min dagsorden, og det gør det både ud fra hensynet om at sikre

optimal udnyttelse af uddannelsesressourcerne og for at give de studerende varierede uddannelsesmuligheder til gavn for dem selv og for samfundet.

Målet er jeg altså enig med forslagsstillerne om, men ikke om de midler, som foreslås.

Lad mig først tage forslaget om at lade Sydjysk Universitetscenter udbyde bachelorer inden for samfundsvidenskab.

Spørgsmålet, om SUC, som vi også siger, skal kunne udbyde uddannelser, er blevet rejst et antal gange. I 1994 svarede jeg på et spørgsmål her i Folketinget om en eventuel åbning for studerende på SUC. Jeg svarede, at Danmark ikke har behov for nye universiteter, og at der ikke i det sydjyske område skønnes at være behov for optagelsespladser i et omfang, der berettiger til oprettelse af en ny uddannelsesinstitution, idet de eksisterende uddannelsesinstitutioner alle har ledige pladser bortset fra lærer- og pædagogseminarierne.

Disse grunde gælder lige fuldt i dag. Handelshøjskole Syd, der udbyder erhvervsøkonomiske og erhvervsproglige uddannelser på både bachelor- og kandidatniveau, har i perioden 1991-95 haft et fald i optagelsestallet på over 60 pct. Efter ministeriets prognoser er der intet, der tyder på stigende optag i de kommende år. En eventuel godkendelse af SUC til, at de kan udbyde samfundsvidenskabelige bacheloruddannelser, vil derfor være medvirkende til at forringe HHS' muligheder yderligere. Derfor mener jeg, at det er en dårlig idé og en dårlig udnyttelse af ressourcerne at gøre SUC til en uddannelsesinstitution.

Forslagsstillerne har ud over det sydjyske område også peget på Midt- og Vestjylland og Sydsjælland/Lolland-Falster som steder, der har behov for en bedre forsyning med uddannelsesinstitutioner.

Situationen for handelshøjskoleafdelingerne i disse områder, der her er nævnt, dvs. Storstrøms Handelshøjskolecenter, Vestsjællands Handelshøjskolecenter og Handels- og Ingeniørhøjskolen i Herning, er præcis den samme som beskrevet for Handelshøjskole Syd. Handelshøjskoleafdelingerne har i situationen med faldende optag valgt en ekspansionsstrategi for at tiltrække flere unge, f.eks. HA-grene med særlige faglige toninger, men det er ikke lykkedes for centrene at tiltrække flere studerende af den grund.

De kommende faldende ungdomsårgange vil først slå igennem på blandt andet de erhvervs-

økonomiske og de sproglige uddannelser, da disse jo er karakteriseret af, at de studerende typisk påbegynder videregående uddannelser umiddelbart efter gymnasiet i modsætning til situationen for eksempel på det pædagogiske område.

Der er en helt klar tendens til, at de studerende foretrækker uddannelsesinstitutionerne i de store byer. Selv om der bliver udbudt flere pladser på flere uddannelsesinstitutioner i tyndt befolkede egne af landet, ville det ikke skabe større søgning. Det viser erfaringerne dér, hvor søgningen i øjeblikket i virkeligheden er størst, nemlig læreruddannelsen, hvor der er meget stor søgning til seminarierne i de store byer, mens der er ledige pladser på seminarier i tyndt befolkede egne af landet.

På den baggrund og med disse fremtidige perspektiver mener jeg ikke, at det er relevant at oprette flere uddannelsesinstitutioner i tyndt befolkede egne, hvor der jo allerede er en række uddannelsesinstitutioner.

Jeg er enig i, at det er vigtigt, at uddannelsesinstitutionerne samarbejder om uddannelsesudbud og i givet fald også fusionerer. Der er allerede gennemført en fusion mellem Esbjerg Teknikum og Aalborg Universitet, og der er besluttet en fusion mellem HHS og Sønderborg Teknikum med virkning fra september i år.

Jeg støtter principielt en yderligere styrkelse af koordineringen af uddannelsesudbudet i det sydjyske område. Men jeg er ikke overbevist om, at det gøres bedst ved at nedsætte et udvalg om sagen, frem for at uddannelsesinstitutionerne samarbejder direkte og forelægger ministeriet løsningsforslag. Under alle omstændigheder skal man se alle videregående uddannelser under ét, fra korte videregående uddannelser til mellemlange og lange uddannelser.

Hvad angår fleksibilitet i uddannelsessystemet, har jeg jo tilkendegivet mig enig heri. Forrige år udsendte jeg en rapport om barrierer i uddannelsessystemet til inspiration for blandt andet uddannelsesinstitutionerne, og jeg har også i det, jeg kalder 10-punkts-planen om tilbageværende uddannelse, understreget behovet for, at der skabes større sammenhæng og gennemsigtighed via et udbygget meritssystem og friere adgang på eget ansvar.

Der er da også forskellige initiativer i gang bl.a. med at udvikle særlige suppleringsforløb, der skal kunne give adgang til videreuddannelse på bl.a. kandidatniveau. Ministeriet har også bedt Rektorkollegiet om at pege på initiativer,

der kan fremme meritoverførsel mellem uddannelsesinstitutionerne og give de studerende bedre vejledning om, hvilke meritmuligheder der er.

Det er meget muligt, at disse initiativer ikke vil være fyldestgørende og sikre en tilstrækkelig smidig adgang til vandring mellem uddannelsesinstitutioner og også niveauer. Vi befinder os i den situation, at den fleksibilitet, vi fra politisk hold har givet uddannelsesinstitutionerne til at beslutte på uddannelsesområdet, samtidig kan hindre fleksibilitet på tværs af fag- og institutionsgrænser.

Jeg vil vurdere de iværksatte initiativer og de aktiviteter, som nu er i gang, med hensyn til fleksibilitet, og jeg finder dem i hvert fald på nuværende tidspunkt tilstrækkelige til at kunne vurdere, om vi har nået det, vi gerne vil. Jeg er som sagt enig med forslagsstillerne i den del af det, og det er noget, vi vil være meget opmærksomme på også i den kommende tid.

Lis Greibe (S):

SF og Venstre har fundet sammen og fremsætter i fællesskab et beslutningsforslag, der generelt handler om placering af videregående uddannelser i tyndere befolkede egne af landet og nedbrydning af meritbarrierer og meget specifikt om oprettelse af samfundsvidenskabelige bacheloruddannelser ved Sydjysk Universitetscenter.

Vi er i Socialdemokratiet meget bevidste om den betydning, det har for et område og ikke mindst et tyndere befolket område, at der er vidtfavnende uddannelsesstilbud. De unge skal gives et reelt uddannelsesvalg, og dette gælder også de videregående uddannelser.

I gamle dage, hvor alle de videregående uddannelser var placeret i hovedstaden, var det som at bestige et bjerg, hvis man for eksempel boede i det, man dengang kaldte det mørke Jylland, og gerne ville læse videre.

I dag har vi en langt bedre geografisk fordeling af uddannelsesinstitutionerne, men der er dog fortsat ikke ligestilling geografisk set. Dette har blandt andet praktiske og økonomiske grunde, men vi skal naturligvis løbende være meget opmærksomme på at revurdere disse.

Det kan være frugtbart at søge inspiration også uden for landets grænser, og dagens forslagsstillere er tydeligvis blevet inspireret, da en partirepræsentativ gruppe fra Uddannelsesudvalget var på et kortere studiebesøg i Sverige. Vi blev her præsenteret for en slags univer-

sitetsanneksmodel, en udpræget decentral organisering af de videregående uddannelser.

Som en opfølgning på Sverigesturen besøgte vi dernæst Sydjysk Universitetscenter i Esbjerg. Esbjerg er en pænt stor provinsby, men beliggende i et tyndere befolket område, og SUC's situation er derfor ikke umiddelbart sammenlignelig med de forhold, vi oplevede i Sverige.

Tidligere forslag om undervisningstilbud på SUC er blevet afvist af Folketinget. Der har her været tale om oprettelse af et nyt universitet, og denne model er ej heller realistisk i dag. Dette udelukker dog ikke, at det kunne være givtigt at undersøge, om der kan findes modeller, der på anden måde udnytter den ekspertise, der befinder sig på SUC og andre sydjyske institutioner på universitetsniveau.

Vi har ikke i Socialdemokratiet problemer med første del af dagens beslutningsforslag, der drejer sig om at analysere og undersøge. Vi er nemlig godt klar over, at det ud over at tilgode-se de unges uddannelsesvalgmuligheder er af stor betydning, at områder i Danmark ikke affolkes af akademikere, fordi de unge søger væk for at tage en uddannelse og ikke vender tilbage, bl.a. fordi der ikke eksisterer et akademisk miljø i området.

Jeg tror ikke, at det ene og alene er af faglige grunde, at det er svært at bevæge læger ud til de små sygehuse. Omvendt skal man naturligvis ikke naivt tro, at man blot ukritisk kan spredstrø den videregående uddannelse ud over landet. Tilstrækkelige faglige tilbud, et inspirerende studiemiljø og det nødvendige befolkningsunderlag er også vigtige faktorer, og disse problemer er der ved tidligere analyser sat fokus på.

Når vi i dag må udmelde, at vi ikke kan tilslutte os beslutningsforslaget, skyldes det dog primært forslaget anden del. Ganske vist afslutter forslagsstillerne deres bemærkninger med, at oprettelsen af bacheloruddannelser bør indgå i udvalgets overvejelser. Men der peges helt specifikt på et udstukket mål, nemlig oprettelse af et antal samfundsvidenskabelige bacheloruddannelser ved SUC.

Handelshøjskole Syd har en afdeling i Esbjerg, der tilbyder bacheloruddannelser inden for samfundsfag og sprog. Der udestår derfor overvejelser om, hvorvidt man netop inden for disse fagområder bør komme med nye parallelle tilbud. Det er ikke nok bare at få den første studerende til at gå ind ad SUC's dør, hvis det i virkeligheden også bliver den sidste.

Vi vil i Socialdemokratiet gerne se åbent på de gennemarbejdede udspil, der måtte vise sig i tiden fremover, og som kan være med til at forbedre uddannelsesstilbud og være til gavn for de tyndere befolkede områder af Danmark. Vi melder os som positive medspillere i det videre vurderingsarbejde, der forestår, men vi mener, at dagens beslutningsforslag kan risikere at skabe flere barrierer, end det kan nedbryde.

Ulla Tørnæs (V):

Når venner ser på Danmarks kort, og for den sags skyld også andre ser på Danmarks kort, opdager man straks, at der i Danmark ikke er lige forudsætninger for den geografiske udvikling. Forudsætningerne for udvikling på en række områder er efter vores opfattelse særdeles skæve.

Denne skævhed gælder specielt, når vi ser på fordelingen af uddannelsespladser i Danmark, og det er netop denne urimelige skævhed, vi med dette beslutningsforslag ønsker at sætte fokus på.

Hvis vi f.eks. trækker en linje fra Hirtshals i nord til Kruså i syd, vil vi opdage, at vest for denne linje findes stort set intet samlet videregående uddannelsesstilbud til de unge, der bor i denne del af landet. Der findes rent faktisk mange unge i denne del af landet. Det betyder, at mange af disse unge tvinges bort fra deres fødeegn, hvis de ønsker en videregående uddannelse.

Det er der for så vidt intet galt i. Hvorfor er det så netop så vigtigt, at det er muligt at gennemføre en videregående uddannelse, og hvorfor er det så vigtigt for en region at kunne tilbyde videregående uddannelser?

Det er det først og fremmest, fordi alle tal viser, at de unge, der tvinges væk for at få en videregående uddannelse, ofte ikke vender tilbage. Det har efterfølgende stor negativ effekt på eksempelvis besættelsen af en række akademiske stillinger inden for såvel det offentlige som det private arbejdsmarked. Disse stillinger besættes ganske enkelt ikke, og det er selvsagt til stor gene for udviklingen, ikke mindst den erhvervsmæssige udvikling. Man kan ligefrem sige, at det i mange tilfælde virker som en bremseklovs for udviklingen i disse områder.

Men også den offentlige service rammes af dette. Tænk bare på de vanskeligheder, der er med at få besat f.eks. lægestillinger i de områder, der ligger langt fra universitetsbyerne. Også inden for en lang række andre områder

viser det sig særdeles vanskeligt at tiltrække højtuddannet arbejdskraft til regioner langt fra de videregående uddannelsesinstitutioner.

Det skyldes mange forskellige ting, men det er et faktum, at en videregående uddannelsesinstitution i mange sammenhænge er en erhvervs-politisk dynamo. Den dynamo mener vi også at andre egne end de traditionelle universitetsbyer bør have glæde af.

Regeringen har selv ved flere lejligheder påpeget vigtigheden af en veluddannet befolkning. Således har regeringen bl.a. i »Universiteter i vækst« tilbage i juli 1994 beskrevet, hvorledes de eksisterende – jeg understreger de eksisterende – videregående uddannelsesinstitutioner skal udbygges. Vi finder det forkert, at denne udbygning udelukkende skal foregå ved at udbygge de eksisterende institutioner. Det vil sige, at disse massive offentlige udgifter ikke tilgodeser hele Danmark.

For Venstre handler det ikke om en udbygning af uddannelseskapaleteten, men derimod om en bedre og mere hensigtsmæssig fordeling af uddannelsespladserne i Danmark, en fordeling, der i højere grad tilgodeser hele Danmark.

Endelig har regeringen også senest i den netop offentliggjorte budgetredegørelse påpeget, hvor vigtig netop uddannelse er for erhvervsudviklingen i Danmark.

Uddannelsesudvalget har, som også fru Lis Greibe var inde på, for nylig været på en særdeles interessant studietur til Sverige, hvor vi blev gjort bekendt med, hvordan man i Sverige med stor succes har formået at gennemføre en meget vellykket decentralisering af uddannelsessystemet. Det er dog vel at mærke sket, uden at man er gået på kompromis med kvaliteten i uddannelsernes indhold. Noget lignende burde vi med lige så stor succes kunne gennemføre i Danmark.

Derfor opfordrer vi som sagt med dette forslag ministeren til at nedsætte et udvalg, der skal analysere mulighederne for en bedre synergieffekt af de uddannelses- og også gerne forskningsmæssige institutioner, der allerede findes i de tyndt befolkede egne. Herunder ønsker vi, at ministeren skal undersøge mulighederne for lettere at kunne få meritoverførsel fra én institution til en anden.

Det virker på os meget paradoksalt, at det i visse tilfælde kan være nemmere at få meritoverførsel fra et studieophold i udlandet, end det er at få meritoverførsel fra én dansk institution til en anden. Endelig har vi foreslået, at

ministeren bør optage forhandlinger med Sydjysk Universitetscenter i Esbjerg.

Men lad mig med det samme slå fast med syvtommersøm, at Venstre hermed ikke foreslår, at der skal oprettes noget sjette universitet. Jeg vil gerne have lov til at understrege, at det er en misforståelse, såfremt det skulle være blevet opfattet således. Vi ønsker derimod at åbne op for muligheden for, at de institutioner, der findes i området – her kan jeg pege på Handelshøjskole Syd, som også ministeren var inde på, og så Sydjysk Universitetscenter – gennem et øget samarbejde netop kan varetage et samlet tilbud eller udbud af videregående uddannelsespladser i Vestjylland.

Men jeg kan se, at knappen lyser, så lad mig slutte med at takke ministeren for anerkendelsen af, at det trods alt er vigtigt at sikre, at der er fleksibilitet og effektivitet i uddannelsessystemet, hvilket jo også er et af de andre punkter i vores beslutningsforslag.

(Kort bemærkning).

Eva Fatum (S):

Når fru Ulla Tørnæs har gjort sig den ulejlighed at lave et beslutningsforslag om videregående uddannelser i tyndt befolkede egne af landet og i beslutningsforslaget remser forskellige områder af Danmark op – i Jylland og på Sjælland – kan jeg undre mig lidt over, at fru Ulla Tørnæs ikke har gjort sig den ulejlighed at kontakte sine partikolleger rundt omkring i landet. Jeg er bl.a. vidende om, at Venstres amtsborgmester på Bornholm har et stort ønske om at lave et universitet på Bornholm a la en model fra Gotland. Man har nemlig også på Bornholm været på udlandsrejser, men Venstre mener måske ikke, at Bornholm har brug for en bedre forsyning af videregående uddannelser?

(Kort bemærkning).

Ulla Tørnæs (V):

Mig bekendt er fru Eva Fatum medlem af Socialdemokratiet. Jeg ved ikke, om jeg skal forstå dette her som en underkendelse af Socialdemokratiets ordførertale, som vi har hørt tidligere, eller om det skulle forstås som et personligt indlæg, men jeg har da bestemt ikke noget imod, hvis man kunne samarbejde med en anden uddannelsesinstitution, at også Bornholm kunne komme ind i denne sammenhæng.

Den række af områder, der er nævnt i beslutningsforslaget, er på ingen måde udtømmende, men det er vigtigt, at der er en række forudsæt-

ninger, som er opfyldt, og det er da selvfølgelig først og fremmest, at det ikke går ud over kvaliteten i de uddannelsesstilbud. Så hvis man på Bornholm på en eller anden måde kunne lave et samarbejde med – ja, det mest nærliggende ville måske være Københavns Universitet, men måske også en anden videregående uddannelsesinstitution af de eksisterende, er jeg bestemt åben over for det. Og det har absolut intet at gøre med, hvad Knud Andersen på Bornholm måtte mene om det.

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg skal prøve at gøre det rimelig kort. Det Konservative Folkeparti er positivt indstillet over for den første del af forslaget om at koordinere de videregående uddannelser, om at sørge for, at der er sammenhæng og fleksibilitet i tingene og om at nedbryde de barrierer, der måtte være med hensyn til meritoverførsel, for at få et mere smidigt uddannelsessystem. Der er jo allerede, som ministeren sagde det, tiltag i gang, men som sagt er vi klart positive over for det.

Men når man i første del af forslaget taler om de tyndt befolkede egne, så må jeg minde om, at Danmark jo ikke er noget stort land, og når man i lovforslagets bemærkninger henviser til Sverige og Norge, jamen herre gud, det er jo nogle kæmpemæssige lande i udstrækning, og de er meget tyndt befolkede over meget store egne. Det er de øvrige nordiske lande i det hele taget. Vi er specielle i den henseende. Vi er et tæt befolket land, og i de områder af Danmark, hvor der er tyndt befolket, skal man jo kun køre en halv time eller tre kvarter f.eks. på de jyske motorveje, som der er rigeligt af – trafikken er der ikke så meget af, så det går hurtigt dér – så er man på Odense Universitet eller Aarhus Universitet, så problemet med hensyn til uddannelsesinstitutioner i tyndt befolkede egne er altså et problem, som jeg ikke synes vi skal bruge alt for megen tid på her i Folketinget.

Dermed er jeg ovre i forslagets anden del, som går ud på at optage forhandlinger med Sydjysk Universitetscenter om oprettelse af et antal bacheloruddannelser inden for det samfundsvidenskabelige område. Her har jo altså en underafdeling af den jyske mafia slået til, og jeg er lige ved at sige, at jeg også ønsker et universitet oprettet på Nørrebro – det er dér, hvor jeg er valgt – og i øvrigt, hvad med Ærø og med Samsø og med Læsø? Der er mange steder, vi kan lave uddannelsesinstitutioner. Man skulle tro, at det var SF's afdeling af forslaget, men det er vist

nok Venstres, og jeg synes, at det er en lille smule – ja, komisk.

Så vi er velvillige over for første del af forslaget, uden at vi dog på forhånd vil tilslutte os, at der skal nedsættes et udvalg på området, men det er klart, at der skal være en bedre koordinering og sammenhæng i uddannelserne. Den anden del synes vi ikke om.

(Kort bemærkning).

Ulla Tørnæs (V):

Jeg er ked af at måtte sige til den konservative ordfører, hr. Frank Dahlgaard, at han stort set ikke har forstået indholdet af dette forslag, men lad nu det være.

Når så hr. Frank Dahlgaard bl.a. sammenligner med Sverige, vil jeg bare gøre hr. Frank Dahlgaard opmærksom på, at det faktisk er i Sydsverige, man har formået at lave disse satellituniversiteter i tilknytning til andre universiteter, og mig bekendt er Sydsverige meget sammenlignelig med danske forhold, hvad angår befolkningstætheden.

Så nævner hr. Frank Dahlgaard, at han er valgt på Nørrebro og da gerne vil have et universitet på Nørrebro. Men dér vil jeg så bare gøre hr. Frank Dahlgaard opmærksom på, at det har han stort set allerede i dag, så jeg kan ikke forstå, hvis han vil have yderligere et universitet. Så jeg er meget uforstående over for det. Men mig bekendt ligger en række af Københavns Universitets institutter særdeles tæt på Nørrebro. Det handler bl.a. om Institut for Legemsøvelser, det handler i og for sig også om Panuminstituttet, som ganske vist ligger på grænsen mellem Østerbro og Nørrebro, men altså, jeg er ked af at sige til hr. Frank Dahlgaard, at det krav tror jeg nok allerede er opfyldt for hr. Frank Dahlgaards vedkommende.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg skal ikke forlænge debatten, men det er da rigtigt nok, at der ligger uddannelsesinstitutioner tæt på Nørrebro, men store dele af dagen er trafikken så tæt, at det tager stort set den samme tid at komme fra Nørrebro til uddannelsesinstitutionerne, som det tager at komme fra fru Ulla Tørnæs' såkaldte tyndt befolkede egne af Sønderjylland og så til uddannelsesinstitutionerne på Fyn og i Århus. Det er realiteten.

Derfor er det et pjattet forslag, og vi skal ikke have flere universiteter. Jeg tror, jeg har forstået budskabet i det forslag.

(Kort bemærkning).

Ulla Tørnæs (V):

Jeg må endnu en gang med beklagelse konstatere, at hr. Frank Dahlggaard tilsyneladende ikke har forstået forslaget. Jeg sagde oven i købet også i min ordførertale, at det netop ikke handler om at oprette yderligere et universitet. Det handler om at skabe mulighederne for at tilgode disse egne af landet, som ikke har de samme muligheder, som man har på Nørrebro, og det gælder i øvrigt både trafikmæssigt og uddannelsesmæssigt, som er det, vi taler om her, så lad os nu holde os til det.

Det handler netop om at skabe muligheder, lige muligheder i Danmark for unge mennesker, og det handler også i høj grad om erhvervsudviklingen i en række egne af Danmark, som ikke bliver tilgodeset med den nuværende fordeling af uddannelsespladser.

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg skal på Det Radikale Venstres vegne, da vores ordfører ikke kan være til stede i øjeblikket, komme med en høflig, men venlig og bestemt afvisning af beslutningsforslaget.

Jeg vil godt knytte et par kommentarer til forslagens tekst for at forklare fru Ulla Tørnæs, at jeg har læst og forstået forslaget.

Men indledningsvis vil jeg sige, at det da var godt, at fru Ulla Tørnæs sagde, det ikke var meningen at oprette et nyt universitet, for den tidligere undervisningsminister fra Venstre, som jo sad i mange år, var jo indædt imod, at der var så mange forskellige universiteter i landet, og ville faktisk gerne nedlægge nogle af dem, der allerede var, fordi han mente, at det var dårlig ressourceanvendelse at have så mange uddannelsessteder.

Derfor vil jeg godt tage udgangspunkt i det, der står i pkt. 1 a) i dette beslutningsforslag. Der står, at man vil have en bedre koordinering med henblik på en bedre ressourceanvendelse. Jeg tror, hvis man kiggede fuldstændig ressource-teknisk på det og overhovedet ikke på andre ting, at det formentlig ville være nok – landets størrelse taget i betragtning osv. – at have tre universiteter i Danmark og overhovedet ikke andet. Så kunne man nedlægge en del af de øvrige uddannelsesinstitutioner for mellemlange uddannelser, som lå rundt omkring, og centralisere dem yderligere – så man kun så på det.

Men vi har jo i Danmark været interesseret i at sprede uddannelsesmulighederne ud også til

egne, som ikke havde store uddannelsesinstitutioner i forvejen.

Jeg savner derimod et par bemærkninger om begrebet talentudnyttelse. Jeg synes, det ville være mere interessant at tage med i betragtning, at der måske er unge, som gerne vil have en uddannelse, som ikke orker at tage ret langt væk fra dér, hvor de bor, og som ikke har mulighed for det. Og det kunne være en vinkel, som jeg ville være mere lydhør over for, i stedet for det med ressourceanvendelsen, for det er klart, at det er dyrt at have et meget decentralt uddannelsessystem, men det giver en bedre talentudnyttelse, fordi alle, der har talent til at få en uddannelse, ikke vil blive stillet urimeligt ringe.

Så fra Det Radikale Venstres side kan vi sige, at vi faktisk mener, der er en ret god spredning af uddannelsesinstitutioner i landet, og det skal ikke være for de tyndt befolkede egne erhvervslivs skyld, at vi opretter uddannelsesinstitutioner i de pågældende byer. Det skal være for at give de unge en mulighed for at få en uddannelse, og det mener jeg faktisk vi har tilgodeset ret godt, som fordelingen er nu.

Men når det er sagt, vil jeg selvfølgelig sige, at vi da er klar over, at en bedre koordinering og mulighed for at kombinere deluddannelser fra nogle steder med deluddannelser fra andre steder selvfølgelig i så vidt omfang som muligt skal etableres, så man kan udnytte alle de muligheder, der er også i lokalområdet, for at få dele af en uddannelse.

Til sidst vil jeg godt sige noget pænt om Sydjysk Universitetscenter, som det jo er lykkedes at skabe en fin profil, gode forskningsmæssige resultater og et meget godt renommé, og jeg synes i hvert fald ikke, det skal komme dem til last, at der ikke bliver oprettet disse samfundsvidenskabelige bacheloruddannelser her. Det er et godt arbejde, der foregår på Sydjysk Universitetscenter, men yderligere uddannelser tror jeg ikke vil løse de problemer, der er i lokalområdet.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg vil bare sige til fru Elisabeth Arnold, at ressourceanvendelse jo godt kan være på en anden måde. Når man allerede har institutioner, f.eks. i Esbjerg, så kan de jo ved at arbejde sammen i virkeligheden være med til at skabe nogle miljøer på tværs, og det, vi taler om, er jo netop nogle af de uddannelser, der findes mange steder i

landet. Hvorfor skal de så alle sammen hobe sig sammen i København, når der allerede er og kan blive miljøer andre steder i landet?

Der er ikke tale om, at vi vil klatte noget rundt, men det kunne jo godt tænkes, at man ved at tænke, som man har gjort i Sverige, måske kan opnå nogle helt andre ting, end vi har tænkt i Danmark, og det er netop den svenske model, som vi meget gerne vil have undersøgt.

Annette Just (FP):

Da mit partis ordfører desværre ikke kan være til stede, skal jeg prøve at fremføre, hvad Fremskridtspartiet mener om dette udmærkede forslag.

Til pkt. 1 a): Vi er, som så mange andre har sagt det, fuldstændig enige i, at en yderligere koordinering og fleksibilitet kun kan være af det gode, og det er der jo heldigvis heller ingen der er uenige i.

Til pkt. 1 b): Det handler om, at man skal kunne lave en mere smidig meritoverførsel mellem uddannelsessystemerne. Deri er vi et hundrede procent enige, og jeg er da også glad for, at undervisningsministeren allerede har givet sit tilsagn til disse to ting.

Så kommer det, som alle springer vældig over, og det er selvfølgelig optagelse af forhandlinger med Sydjysk Universitetscenter om oprettelse af et antal bacheloruddannelser inden for det samfundsvidenskabelige fagområde. Jeg har været meget glad for at lytte til, hvad der er blevet sagt, for det står ikke helt lysende klart i beslutningsforslaget, hvad det er, Venstre og SF har ment med dette her, men når der er tale om den, som det blev udtrykt, satellituniversitetsagtige måde, hvor man ikke skal bruge øgede ressourcer og lignende, men hvor man faktisk skal bruge de ressourcer, man har, men bare udnytte dem bedre, så kan jeg ikke se andet, end at vi i Fremskridtspartiet er meget, meget positive over for denne indstilling. Selvfølgelig skal der også være mulighed for, når man bor i det syd- og sønderjyske, at kunne videreuddanne sig.

Hånden på hjertet, så er en bacheloruddannelse en pragtfuld uddannelse, men de er altså stadig væk unge. Det er jo ikke uddannelsessøgende i så høj en alder, der i virkeligheden når dertil. Så jeg synes, at der kan ligge meget, meget positivt i, at de ikke absolut skal verfes til Århus eller København.

Hr. Frank Dahlggaard kan jeg hilse og sige, at det tager mere end en halv time at køre fra Esbjerg til Odense eller Århus for slet ikke at tale om København, altså medmindre man flyver med 250 km i timen hen over de veje, hvilket jeg ikke vil tilråde hr. Frank Dahlggaard, for man har også opfundet politiet på de strækninger dér.

Bruno Jerup (EL):

Enhedslisten kan i altovervejende grad støtte det fremsatte beslutningsforslag. Vi finder overvejelserne om koordinering af de videregående uddannelser rundt om i landet fornuftige. Der er flere steder uden for de større byer behov for et uddannelsesmæssigt løft.

Enhedslisten finder det dog vigtigt, at eventuelle sammenlægninger ikke presses ned over enkelte institutioner. Med hensyn til, hvilket niveau et eventuelt nyt regionalt uddannelsescenter skal tilbyde, mener vi, at man bør være opmærksom på, hvorvidt man opretter B-institutioner, der alene fører frem til et bachelorniveau. Inden for mange universitetsfag har bacheloruddannelsen vist sig at føre ind i beskæftigelsesmæssige blindgyder.

Enhedslisten er enig med forslagsstillerne i, at det vil være en god idé at bruge den samfundsfaglige ekspertise, der igennem årene er opbygget på Sydjysk Universitetscenter, ved at lade universitetscentret optage studerende. Men jeg mener som sagt, at der bør ske en videre drøftelse af, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt alene at tilbyde bacheloruddannelse på SUC.

Det er en god idé at analysere mulighederne for at forbedre de videregående uddannelser, bl.a. med hensyn til meritoverførsel og lignende. I det nuværende system kan det ofte være svært for studerende at få overført merit fra én institution til en anden, da den enkelte institution kan have en tendens til alene at opfatte institutionens eget faglige program som det eneste anvendelige.

Enhedslisten finder det tilfredsstillende, at man i et analysearbejde forsøger at angive en ny balance mellem den faglige kompetence, der er vigtig i de videregående uddannelser, og en fleksibilitet til gavn for den enkelte uddannelsessøgende.

Men som udgangspunkt er vi positive over for det fremsatte beslutningsforslag.

Addi Andersen (CD):

I CD mener vi, at der er fornuftige ting i SF's og Venstres fælles beslutningsforslag. F.eks. bedre muligheder for meritoverførsel og tanken om mere smidighed i systemet kan vi gå ind for.

Men modsat er det bestemt ikke CD's opfattelse, at der er plads til flere universiteter i et land på Danmarks størrelse. Forslaget om i første omgang at lade Sydjysk Universitetscenter uddanne inden for samfundsfagene til bachelorniveau går vi ikke ind for.

Der er formentlig ingen tvivl om, at der fremover vil komme en løbende debat om universitetsstrukturen, og ser vi lidt ud i fremtiden og tager hensyn til stigende internationalisering og voksende konkurrence om at tiltrække de bedste forskere, tror jeg, at det kan blive helt andre mønstre, der skal diskuteres. I hvert fald må der ikke ske nogen udtynding af forskningsressourcerne, hverken når det gælder penge eller personer.

Kandidatniveauet og kvaliteten i de videregående uddannelser må under ingen omstændigheder forringes, tværtimod. Også af den grund tror jeg, at man skal afholde sig fra drømmerier om decentralisering og fra at åbne for den slags amputerede uddannelsesinstitutioner på universitetsområdet.

Endelig er det da også en bagvendt tankegang at ville uddanne flere bachelorer for at finde ud af, om de kan bruges. Bemærkningerne taler ligefrem om at opdyrke et arbejdsmarked for dem ad den vej. I mine ører lyder det kunstigt. Det normale er vel, at det er arbejdsmarkedets behov, der styrer efterspørgslen på uddannelser, og ikke omvendt.

CD kan ikke støtte forslaget.

Poul Nødgaard (DF):

Hvis ikke jeg hørte helt forkert, så fik jeg det indtryk, at fru Addi Andersen var inde på, at der skulle bygges et universitet mere. Sådan forstod jeg det i hvert fald, og det går forslaget i hvert fald ikke ud på. Nå, lad det ligge.

Når det er sagt, synes jeg da, at der er nogle gode intentioner i dette her, men jeg må så sige – ikke for at gøre fru Ulla Tørnæs ked af det – at jeg måske ikke lige synes, at det er en sag for Folketinget at beskæftige sig med.

Vi har en universitetspolitik her i Danmark, der er lagt overordnet, og som Folketinget har lagt, og vi har ministre osv., der sørger for inden for de rammer, der er lagt, at se på disse ting. Hvis der er mulighed for inden for eksisterende

lovgivning at gøre nogle af de ting, der står i forslaget, så går jeg ud fra, at enhver ansvarlig minister vil sørge for, at det sker fyldest.

Jeg har også nogle store ønsker omkring Ringsted, hvor jeg bor, men jeg har altså ikke nogen planer om at fremsætte nogen konkrete lovforslag om det. Jeg vil hellere prøve at se lidt bredere på det.

Så støtte forslaget vil jeg ikke sige at jeg kan, for jeg synes, at dette forslag er lidt for lokalt. Selv om jeg godt kan se nogle rigtige intentioner i det, synes jeg nok, vi må se det i et lidt større perspektiv i relation til alt det, der foregår omkring vores universiteter og de afdelinger, de har rundt omkring. Jeg må gå ud fra, at de inden for de økonomiske rammer, der er stillet til rådighed, også søger at imødekomme sådan nogle ting, hvis der er behov for det. Der skal ses sådan lidt afbalanceret på denne sag, tror jeg.

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Der har været talt en del om, hvor stort vores land egentlig er. Det er jo rigtigt, at vi da ikke er så spredt som i Norge og Sverige, og der er da ikke så langt fra Holstebro til Århus og Aalborg eller fra Maribo til Roskilde og København.

Men erfaringerne viser nu, at der faktisk er så stor afstand, at der er væsentlig færre i de tyndt befolkede egne, der faktisk får en uddannelse. Enhver erfaring viser, at en lokal uddannelsesinstitution giver en bedre udnyttelse af talentmassen – for at bruge fru Elisabeth Arnolds udtryk.

En anden erfaring er, at hvis folk f.eks. fra Holstebro begynder at læse i Århus eller Aalborg, ja, så flytter de fornuftigvis dertil – det vil jeg da også råde dem til – men så er tendensen altså også, at når de har gået der en årrække, så har de fået venner og har etableret sig i byen, og så vender de ikke tilbage. Derfor er erfaringen også, at såvel private som offentlige arbejdsgivere i de tyndt befolkede egne har langt sværere ved at få uddannet arbejdskraft. Det synes jeg også vi skal se på. Selv om der var nogle, der syntes, det ikke var et problem, opfatter jeg, at det er det.

Derfor mener jeg, at det er et godt formål at se på: Kan vi sprede vores uddannelsestilbud lidt bedre, end de er i forvejen? De områder, vi taler om, der har store problemer, er, som det har været sagt – det står også i forslaget – Midt-Vestjylland, Lolland-Falster og Sydsjælland og endelig det sydlige Jylland. Bornholm blev også

nævnt, og når vi ikke har nævnt det i beslutningsforslaget, er det ikke, fordi vi ikke kan lide Bornholm eller Samsø, men det er et spørgsmål om, at befolkningsgrundlaget er mindre. Derfor tror jeg også, vi skal se på Bornholm, det skal udvalget også gøre, men det kan ikke være helt samme model i et område med ½ million indbyggere som i et område med 50.000 indbyggere. Der er ikke basis for det samme, det må man se i øjnene med det samme.

Hvad angår det sydlige Jylland, så står de jo i en særlig situation. For det første har de faktisk et universitet, nemlig HHS, en af de 12 institutioner, der har lov til at kalde sig universitet, og det er en forskningsbaseret ph.d.-givende institution. Men lad os begrænse os til det erhvervsøkonomiske og erhvervsproglige område. Så har de SUC, som er en forskningsinstitution, som er bred, men som altså ikke må uddanne studenter, men de har nogle forudsætninger, der burde udnyttes lidt bedre, end de udnyttes i dag. Det gælder for så vidt også de andre områder, der er nævnt.

Der findes mange uddannelsesinstitutioner både i Midt- og Vestjylland, i Sydsjælland og på Lolland-Falster, men problemet er, at de alle sammen er specialiserede. Derved kommer vi ind på det problem, som ministeren nævnte som argument mod forslaget: Vi har de dér specialiserede institutioner – hvad så, når søgningen f.eks. til handelshøjskolerne falder, som den gør i disse år? Ja, det naturlige ville være, hvis vi havde en bredere institution, at så flyttede man de lærerressourcer, der er, derover, hvor der er større søgning, for at prøve at udnytte de lærerressourcer, de kræfter, man nu har, til at give den uddannelse, der nu efterspørges. Det kan vi ikke; HHS er begrænset til at udbyde handelsskoler, højskoler, og det samme er handelshøjskoleafdelinger i Slagelse og i Herning osv. Ingeniørskolerne kan uddanne ingeniører, og lærerseminariene kan uddanne lærere.

Det gode ville være at prøve at se de ressourcer, vi har, i sammenhæng, for det er det, der er intentionen i forslaget. Det er ikke at åbne et sjette universitet eller at åbne en hel masse andre universiteter rundt omkring i landet; det er at sikre en bedre uddannelsesforsyning for landets borgere, også i tyndt befolkede egne, uden at sprede forskningsressourcerne og ved bedst mulig udnyttelse af de kræfter, vi har i forvejen, ved bedre samarbejde.

Hr. Bruno Jerup var inde på, at det ikke skal presses ned over hovederne på institutionerne.

Det synes jeg heller ikke det skal, men jeg tror, det ville være godt, hvis der var nedsat sådan et udvalg, der kunne komme med forslag, gå ind i en dialog med de lokale om: Hvad gør vi? Måske var det en idé at sammenlægge det her teknikum, det her seminarium, den her handelshøjskoleafdeling, den dér terapeutiske osv. og lave noget nyt, der dels kan udbyde uddannelse inden for alle de områder, dels kan imødekomme nye behov og flytte vægten mellem de forskellige grene, efterhånden som efterspørgslens behov svinger. Det er det, der er intentionen.

Jeg skal i øvrigt sige, at lige præcis når vi taler om Handelshøjskole Syd og SUC, er der jo et samarbejde i gang – der er faktisk planer om en sammenlægning. Jeg håber i øvrigt, at vi når til en sammenlægning mellem HHS og SUC og de andre institutioner, der er inde i billedet, først og fremmest social- og højskoler, så vi får et universitet – et bredt universitet – i det sydjyske område.

Det er ikke intentionen, at vi alene vil lave SUC til et sjette traditionelt universitet, uden at det indgår i en større enhed, for der kommer ikke to universiteter i det sydjyske område. Som bekendt har vi i dag 12 institutioner i Danmark, 12 universiteter i Danmark, hvoraf de syv godt nok ligger i Storkøbenhavn, og fem er spredt ude i landet, herunder et i det sydlige Jylland. Der kommer ikke to i det sydlige Jylland, sådan har jeg hørt alle ordførerne, at det er vi enige om, og det er jeg glad for.

Så har jeg en bemærkning til ministeren, som misforstod forslaget på nogle punkter. Jeg har argumenteret imod, at han brugte nogle af de argumenter, som for mig er argumenter for forslaget, imod forslaget, netop at vi har de specialiserede institutioner. Jeg håber, vi kan blive enige om i udvalget at skrive en beretning om, at det nok er en god idé at kigge nærmere på det, for selve den grundlæggende problemstilling mener ministeren jo også var der.

Fru Lis Greibe gentog naturligvis nogle af de ting, ministeren har sagt – det er naturligt – men jeg forstod, at fru Lis Greibe ville være en positiv medspiller i udvalget, det skrev jeg ned. Det er jeg glad for, og jeg håber, vi kan nå frem til en eller anden form for beretning, der kan bruges i det videre arbejde med at sørge for en bedre dækning.

Til hr. Frank Dahlgaard: Jeg har kommenteret det dér med det tyndt befolkede. Jeg har lige en bemærkning om, hvem der er fædre og mødre til det dér med SUC. Det, der skete, er såmænd

rent historisk, at Venstre læste SF's universitets- og forskningspolitiske program og opdagede, at der var ting, vi var fælles om. Og jeg kan da kun råde hr. Frank Dahlgaard til at lave samme øvelse. Det viser sig – og det gælder forhåbentlig også hr. Frank Dahlgaard – at det bliver man ikke dummere af; der står mange gode ting dér.

Fru Elisabeth Arnold har jeg sådan set svaret indirekte. Hun kom med en høflig afvisning, men så nævnte hun en hel masse ting, der i virkeligheden imødekom forslaget, så jeg opfatter også, håber da også, at Det Radikale Venstre vil være en positiv medspiller, ligesom Socialdemokraterne lovede at være det.

Fru Annette Just var overvældende positiv, og det gjaldt også hr. Bruno Jerup, der dog var modstander af, at man åbnede uddannelser inden for bachelorer.

Når vi har begrænset SUC's muligheder for at give basisuddannelser, er det netop, fordi vi ikke vil åbne en trettende universitetsinstitution i Danmark. Vi vil åbne en mellemlang uddannelse i det håb, at der ud fra den institution og fra HHS, og hvad der i øvrigt findes, vil opstå et nyt egentligt universitet, så vi får et bredt universitet i det sydjyske område. Men det bliver så den tolvte institution; vi får ikke en trettende institution, et trettende universitet, ikke med vores vilje – 12 universiteter er nok i Danmark.

Fru Addi Andersen var meget afvisende, men havde også misforstået det, for bemærkningen om, at der ikke er plads til flere universiteter, er jeg fuldkommen enig i; vi skal ikke have en uddynding af forskerressourcerne osv. Så jeg er såmænd enig i de argumenter, hun brugte om forslaget; jeg kan bare ikke se, det rammer vores forslag.

Hr. Poul Nødgaard var positiv, sådan forstod jeg det, i hvert fald over for intentionerne, så vi forventer også et positivt medspil fra dem.

Det har været væsentligt både for SF og Venstre ikke at at gøre forsøg på at skruer et flertal sammen mod regeringen; det er ellers fristende for oppositionspartier. Det gør vi også en gang imellem, og det kunne vi da godt have forsøgt ved at spørge: Hvad vil Det Konservative Folkeparti, hvad vil Enhedslisten osv.? Derefter kunne vi tælle mandater og nå op på 90. Det har vi helt bevidst undladt at gøre, for vi synes, at den her sag trænger mest til en åben dialog.

Der var så mange ordførere, der var åbne over for mange af intentionerne i forslaget, at vi kan se frem til en fortsat god dialog i Uddannelsesudvalget og forhåbentlig på et eller andet

tidspunkt skrive en meningsfuld beretning, der kan tage fat på det, som i hvert fald de fleste ordførere opfatter som et problem, nemlig forsyningen af uddannelsesmuligheder i de tyndere befolkede egne af landet.

(Kort bemærkning).

Ulla Tørnæs (V):

Nu nævnte hr. Kjeld Rahbæk Møller, at der allerede er ganske kraftige initiativer i gangovre i det sydvestjyske ved Sydjysk Universitetscenter, Handelshøjskole Syd og Den Sociale Højskole. Jeg kunne da godt tænke mig at høre, om ministeren her i dag vil komme med en kommentar til det, der foregår. Hvad er regeringens og ministerens holdning til de forskellige initiativer, der er taget på lokalt plan derovre?

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Jeg vil ikke tage stilling til de konkrete ting, men jeg har faktisk selv bidraget til, at man i det område søger et tættere samarbejde og søger at koordinere og bruge de ressourcer, man har til rådighed, maksimalt. Jeg har i øvrigt haft gode drøftelser med repræsentanter fra det sydjyske område også fra de institutioner, der netop er nævnt her. Så det kan jeg sådan set kun bekræfte.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Sundhedsudvalget (22/5 96):

Udtræder: Martin Glerup (S)
Ny stedf.: Dorte Bennedsen (S)

Erhvervsudvalget (23/5 96):

Udtræder: Jens Hald Madsen (V)
Ny stedf.: Kristian Thulesen Dahl (DF)

Uddannelsesudvalget (23/5 96):

Udtræder: Poul Nødgaard (DF)
Nyt medl.: Kristian Thulesen Dahl (DF)
Udtræder: Anne-Marie Meldgaard (S)
Nyt medl.: Tom Behnke (FP)
Udtræder: Tom Behnke (FP)
Ny stedf.: Anne-Marie Meldgaard (S)

Uddannelsesudvalget (24/5 96):

Udtræder: Kristian Thulesen Dahl (DF)
Nyt medl.: Poul Nødgaard (DF)

Erhvervsudvalget (24/5 96):

Udtræder: Kristian Thulesen Dahl (DF)
Ny stedf.: Jens Hald Madsen (V)

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 28. maj 1996 kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Med hensyn til de øvrige møder i den kommende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 13.03